

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2021, sp. zn. 29 Cdo 1745/2021

ECLI:CZ:NS:2021:29.CDO.1745.2021.1

Číslo: 63/2022

Právní věta:

Jestliže k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv, od něž poškozený odvozuje právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, došlo před rozhodnutím o úpadku osoby za takový zásah odpovědné (nejpozději však před uplynutím propadné lhůty k přihlášení pohledávek vymezené rozhodnutím o úpadku), je náhrada nemajetkové újmy v penězích pohledávkou, která má být v insolvenčním řízení uplatněna přihláškou a pro kterou platí omezení uvedené v § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2021

Spisová značka: 29 Cdo 1745/2021

Číslo rozhodnutí: 63

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Insolvenční řízení (účinky, zahájení), Majetková podstata, Ochrana osobnosti, Oddlužení, Přihláška pohledávky, Zadostiučinění (satisfakce)

Předpisy: § 104c IZ

§ 109 odst. 1 písm. a) IZ

§ 141a IZ

§ 2894 odst. 2 o. z.

§ 2951 odst. 2 o. z.

§ 81 odst. 1 o. z.

§ 82 odst. 1 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. [25 Cdo 8/2020](#), uveřejněný pod číslem 72/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. [29 Cdo 5749/2016](#), uveřejněné pod číslem

128/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#), uveřejněné pod číslem 54/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. [29 NSČR 89/2014](#), uveřejněné pod číslem 17/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. [29 Cdo 3651/2017](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. [29 Cdo 2881/2019](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobkyně b) a dovolání žalobců a), c) a d) proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 21 Co 23/2021, v rozsahu, v němž směřovalo proti části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v bodu II. výroku o nákladech řízení, a proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení; jinak dovolání zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou doručenou Okresnímu soudu v Berouně dne 15. 7. 2020 se žalobci (J. G., P. K., M. M. a H. V.) domáhají po žalovaném (J. Š.) náhrady nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv žalobců v celkové částce 546 659 Kč. Při stanovení výše zadostiučinění žalobci vyšli z výpočtu, který provedl Okresní soud v Berouně v jiném řízení o ochranu osobnosti, v němž se žalobci domáhali po žalovaném omluvy, finanční satisfakce a odstranění konkrétních textů z webových stránek provozovaných žalovaným. Podle požadavků specifikovaných v žalobě jde o částky vyčíslené ode dne právní moci, respektive vykonatelnosti rozsudku Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 8. 2018, č. j. 6 C 101/2016-396, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 9. 11. 2018, č. j. 6 C 101/2016-443, do dne podání této žaloby. Požadují, aby žalovaný zaplatil žalobkyni a/ částku 179 167 Kč, žalobkyni b/ částku 31 500 Kč, žalobci c/ částku 156 825 Kč a žalobkyni d/ částku 179 167 Kč.

2. Usnesením ze dne 23. 12. 2020, č. j. 13 C 119/2020-166, Okresní soud v Berouně zastavil řízení (bod I. výroku), rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku) a žalobkyni a/ vrátil soudní poplatek z žaloby (bod III. výroku).

3. Soud prvního stupně – cituje § 109 odst. 1 písm. a/ a § 141a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a vycházejí ze zjištění, podle kterého Krajský soud v Praze usnesením ze dne 3. 7. 2020 (mimo jiné) zjistil úpadek žalovaného – dospěl k závěru, že řízení je třeba zastavit, když žalobci uplatnili nárok v rozporu s § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona. Přitom zdůraznil, že žaloba byla podána 15. 7. 2020. Uzavřel, že žalobci měli svůj nárok uplatnit přihláškou v insolvenčním řízení.

4. K odvolání žalobců Krajský soud v Praze usnesením ze dne 27. 1. 2021, č. j. 21 Co 23/2021-179, potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

5. Odvolací soud – cituje též § 140c insolvenčního zákona – přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, podle kterého bylo nutné řízení zastavit dle § 141a a § 140c insolvenčního zákona. Dále uvedl, že po zahájení insolvenčního řízení nelze pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty uplatnit žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Shrnul, že žalobci podali žalobu, kterou vůči žalovanému uplatnili nárok na peněžité plnění, jenž se nepochybně „týká majetkové podstaty dlužníka, neboť jen

z ní může být uspokojen“. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že žalobci měli nárok uplatnit přihláškou v insolvenčním řízení.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu (posuzováno podle obsahu proti té části prvního výroku, jíž odvolací soud potvrdil body I. a II. výroku usnesení soudu prvního stupně, jakož i proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení) podali žalobci dovolání, jehož přípustnost vymezují ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Konkrétně jde o tyto otázky:

1/ Dopadají účinky oddlužení ve smyslu § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona i na spory na ochranu osobnosti?

2/ Je nárok na odškodnění nemajetkové újmy za zásah do práv na ochranu osobnosti, který nebyl přiznán pravomocným a vykonatelným rozhodnutím, pohledávkou, jež má být uplatněna přihláškou v insolvenčním řízení?

7. Dovolatelé snášejí argumenty ve prospěch názoru, že nárok vyplývající z ochrany jejich osobnostních práv je nárokem, u kterého „nedochází ke střetu s předmětem insolvenčního řízení“; neuplatňuje se přihláškou pohledávky, neboť jeho přihlášení není možné. Zdůrazňují, že v dané věci jde o hrubý zásah do práv na ochranu osobnosti, který je důsledkem vědomě úmyslného jednání žalovaného, jež musí být předmětem dokazování v rámci řádného soudního řízení. Dovolatelé namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požadují, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů.

III. Přípustnost dovolání

8. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (srov. bod 2., části první článku II zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

9. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání. Dovolání žalobkyně b/ proti té části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v bodu I. výroku o zastavení řízení o její žalobě, Nejvyšší soud odmítl jako objektivně nepřipustné (§ 243c odst. 1 a § 238 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.). V dané věci žalobkyně b/ uplatnila nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 31 500 Kč; jde o její samostatný nárok nepřevyšující zákonný limit 50 000 Kč a není pochyb o tom, že nejde o vztah ze spotřebitelské smlouvy ani o pracovněprávní vztah.

10. Přípustnost dovolání přitom nezakládá ani nesprávné poučení poskytnuté žalobkyni b/ odvolacím soudem v písemném vyhotovení napadeného usnesení. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. [29 Odo 62/2001](#), a ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [29 Odo 425/2002](#), uveřejněná pod čísly 73/2001 a 51/2003 Sb. rozh. obč. (která jsou, stejně jako další níže zmíněná rozhodnutí Nejvyššího soudu, dostupná i na webových stránkách Nejvyššího soudu) a nález Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 323/07](#), uveřejněný pod číslem 210/2008 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

11. V rozsahu, v němž dovolání všech žalobců směřuje proti nákladovým výrokům (proti té části

prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v bodu II. výroku o nákladech řízení, a proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení), je Nejvyšší soud rovněž odmítl jako objektivně nepřipustné (§ 243c odst. 1 a § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.).

12. Ve zbývajícím rozsahu (proti té části prvního výroku usnesení, jíž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v bodu I. výroku o zastavení řízení o žalobách žalobců a/, c/ a d/) je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřených otázek jde o věc beze zbytku neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

14. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

15. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), která v níže citované podobě platila již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek žalovaného a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

Podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojuje i ten účinek, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou.

Dle ustanovení § 140c insolvenčního zákona v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze zahájit soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, nejde-li o incidenční spory, ani řízení o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170).

Z ustanovení § 141a insolvenčního zákona plyne, že po právní moci rozhodnutí o úpadku zastaví soud nebo jiný k tomu příslušný orgán řízení o pohledávkách nebo jiných právech, která byla zahájena v rozporu s omezeními podle § 109 odst. 1 písm. a/ a podle § 140c.

Dle ustanovení § 81 odst. 1 věty první o. z. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Podle odst. 2 tohoto ustanovení ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Ustanovení § 82 odst. 1 o. z. stanoví, že člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

Z ustanovení § 2894 odst. 2 o. z. se podává, že nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

Podle ustanovení § 2951 odst. 2 o. z. nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním.

Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

16. Nejvyšší soud předesílá, že jeho judikatura je ustálena v závěrech, podle nichž:

[1] Uplatní-li věřitel pohledávku vůči dlužníku u obecného soudu žalobou v rozporu s ustanovením § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, soudní řízení o takové pohledávce se přeruší okamžikem zveřejnění rozhodnutí o úpadku dlužníka v insolvenčním rejstříku (§ 140a odst. 1 věta první insolvenčního zákona). Za předpokladu, že stále trvají účinky rozhodnutí o úpadku, je po právní moci rozhodnutí o úpadku obecný soud povinen řízení o žalobě neprodleně zastavit podle § 141a insolvenčního zákona, bez zřetele k tomu, zda úpadek dlužníka je následně řešen konkursem, reorganizací nebo oddlužením. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. [29 Cdo 5749/2016](#), uveřejněné pod číslem 128/2018 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 128/2018“).

[2] Uplatní-li věřitel vůči dlužníku u obecného soudu žalobou pohledávku, která má být v insolvenčním řízení uplatněna přihláškou (aniž by šlo o incidenční spor), nebo pohledávku, na kterou se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášenou (aniž by šlo o incidenční spor), anebo pohledávku, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje (§ 170 insolvenčního zákona), teprve v době, kdy již trvají účinky rozhodnutí o úpadku (po okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku dlužníka v insolvenčním rejstříku), jde o porušení zákazu formulovaného v § 140c insolvenčního zákona. Logicky však v takovém případě nenastanou účinky přerušení řízení dle § 140a insolvenčního zákona; není totiž splněna podmínka, aby řízení o žalobě u obecného soudu probíhalo k okamžiku zveřejnění rozhodnutí o úpadku dlužníka v insolvenčním rejstříku. Za předpokladu, že stále trvají účinky rozhodnutí o úpadku, je po právní moci rozhodnutí o úpadku obecný soud povinen řízení o žalobě neprodleně zastavit podle § 141a insolvenčního zákona, bez zřetele k tomu, zda úpadek dlužníka je následně řešen konkursem, reorganizací nebo oddlužením. Přitom není vyloučeno, že obecný soud bude aplikovat (musí aplikovat) ustanovení § 141a insolvenčního zákona (coby důsledek porušení zákazu plynoucího z § 140c insolvenčního zákona) v situaci, kdy žaloba o pohledávce bude nepřipustně podána dokonce až po právní moci rozhodnutí o úpadku (kdykoli později, dokud trvají účinky rozhodnutí o úpadku). Srov. opět [R 128/2018](#), k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usneseních ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. [29 Cdo 3651/2017](#), a ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. [29 Cdo 2881/2019](#).

[3] Z uspokojení v insolvenčním řízení jsou vedle pohledávek vypočtených v § 170 insolvenčního zákona a přihlášených pohledávek, k nimž se v důsledku později (poté, kdy nastaly účinky přihlášení) nastalých skutečnosti nepřihlíží (srov. § 185 insolvenčního zákona), vyloučeny i pohledávky, které věřitel, jemuž insolvenční zákon předepisuje uplatnění pohledávky vůči dlužníku podáním přihlášky, nepřihlásil v průběhu insolvenčního řízení vůbec nebo pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené, které věřitel neuplatnil v průběhu insolvenčního řízení postupem dle § 203 insolvenčního zákona, a pohledávky, které vznikly až po rozhodnutí o úpadku, respektive po uplynutí propadné lhůty vymezené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek a které zároveň nejsou zahrnuty v taxativním výčtu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, obsaženém v § 168 a § 169 insolvenčního zákona. Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#), uveřejněné pod číslem 54/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 54/2012“) [ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. [III. ÚS 721/2012](#)] a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. [29 NSČR 89/2014](#), uveřejněné pod číslem 17/2018 Sb. rozh. obč.

[4] Pro pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníku podáním přihlášky, platí, že musí existovat (byť dosud nejsou splatné nebo jsou vázány na podmínku, k jejímuž splnění může

dojít později) zpravidla ke dni rozhodnutí o úpadku, nejpozději však (není-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o prohlášení konkursu) ke dni přihlášení provedeného v propadné lhůtě vymezené rozhodnutím o úpadku (viz [R 54/2012](#), či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sb. rozh. obč.).

[5] Pro pohledávku (část pohledávky), která vznikla až po rozhodnutí o úpadku, respektive po uplynutí propadné lhůty vymezené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek, a která zároveň není zahrnuta v taxativním výčtu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, obsaženém v § 168 a § 169 insolvenčního zákona, platí, že ač nejde o pohledávku dle § 170 insolvenčního zákona, jde i tak o pohledávku (část pohledávky), která je vyloučena z uspokojení v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka (v této věci žalovaného) [srov. [R 54/2012](#)]. Ustanovení § 140c insolvenčního zákona zahájení sporu o takové pohledávce (části pohledávky) nebrání (zakazuje je jen ohledně pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují podle § 170 insolvenčního zákona). Srov. opět např. důvody usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 3651/2017](#) a sp. zn. [29 Cdo 2881/2019](#).

17. Pro posouzení opodstatněnosti podaného dovolání je zásadní vyhodnotit, zda žalobci mohli (a měli) nárok na náhradu nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv uplatnit v insolvenčním řízení vedeném na majetek žalovaného.

18. Poměřováno žalobními tvrzeními, pohledávky žalobců představují přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, kterou jim způsobil žalovaný tím, že nesplnil povinnosti uložené mu rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 8. 2018 (co do odstranění konkrétních textů či jejich částí uveřejněných na webových stránkách provozovaných žalovaným) a i nadále uveřejňuje další texty obsahující pomluvy žalobců. K povaze tohoto nároku se Nejvyšší soud vyjádřil např. v důvodech rozsudku ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. [25 Cdo 8/2020](#), uveřejněného pod číslem 72/2021 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 72/2021“). V něm uzavřel, že osoba dotčená ve svých osobnostních právech se může ochrany domáhat cestou tradičních prostředků, jimiž je uplatnění požadavku, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek, jak zaručuje § 81 odst. 2 o. z. Nejsou-li tyto prostředky postačující, může nastoupit též požadavek na poskytnutí zadostiučinění (§ 2951 odst. 2 o. z.), a to i v peněžité formě. Vzhledem k tomu, že na rozdíl od úpravy účinné do 31. 12. 2013 nyní zákon v § 81 odst. 2 o. z. o peněžité náhradě nehovoří, je třeba opodstatnění pro přiznání peněžitého plnění dovodit z ustanovení § 2894 a násl. o. z., která vymezují podmínky, za nichž vzniká povinnost hradit tzv. nemajetkovou újmu. Zatímco zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, pracoval s jediným pojmem škoda a v případě některých dílčích nároků (náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění či za ztrátu blízké osoby) pod něj zahrnoval i újmu nemajetkového charakteru, nyní se škodou míní pouze újma na jmění, tedy újma majetkové povahy. Pro všechny ostatní nepříznivé dopady do sféry poškozeného, které se nedotknou jeho majetkového stavu, byl pak zaveden pojem nemajetková újma. Její povaha je nehmotná, imateriální a představuje nepříznivý zásah do jiných hodnot, jimiž jsou zejména život, zdraví, osobní svoboda a důstojnost. Nemajetková újma se projevuje v těžce definovatelné sféře vnímání obtíží, nepohodlí, stresu, obav a jiných nežádoucích účinků spojených se zásahem zejména do základních lidských hodnot. Dílčí definicí (§ 2956 část věty za středníkem o. z.) bez konkrétnějšího obsahového vymezení je poukaz na duševní útrapy, které se mohou rovněž projevit jako nepříznivý následek zásahu do přirozených práv člověka. Jde o stav, kdy vnímání účinků zásahu přesáhne běžnou úroveň diskomfortu a projeví se v silnější intenzitě pociťovaných nesnází již jako bolestně prožívaná záležitost ([R 72/2021](#), odstavec 9.).

19. Důležité je, že nemajetková újma se odčítá jen za určitých podmínek (ne jako škoda bez dalšího, tj. vždy), nýbrž jen tehdy, bylo-li to mezi účastníky dohodnuto nebo stanoví-li tak zákon (viz výslovnou dikci § 2894 odst. 2 o. z.). Vedle případů, kdy je náhrada případné nemajetkové újmy mezi účastníky sjednána, stanoví toto ustanovení zvláštní okruh případů, kdy nastupuje povinnost škůdce odčinit i nemajetkovou újmu, pokud to ovšem zákon připouští. Takový případ buď vymezí zvlášť

zákon tzv. typovým nárokem, anebo lze použít obecnou normu § 2956 o. z., podle níž se náhrada poskytuje, jestliže se škodlivý zásah dotkl přirozených práv upravených v první části zákona. Demonstrativním výčtem jsou v § 81 odst. 2 o. z. k těmto základním hodnotám řazeny život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy ([R 72/2021](#), odstavec 10.). Takto pojaté nároky pak v rozsahu, v němž jsou přiznány, chápe soudní praxe (i podle skutkových reálií plynoucích opět z [R 72/2021](#)) jako žalovatelné (uplatnitelné soudně) včetně příslušenství tvořeného zákonným úrokem z prodlení.

20. Obecně vzato (řečeno), jestliže k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv, od něž poškozený odvozuje právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, došlo před rozhodnutím o úpadku osoby za takový zásah odpovědné (nejpozději však před uplynutím propadné lhůty k přihlášení pohledávek vymezené rozhodnutím o úpadku), je náhrada nemajetkové újmy v penězích pohledávkou, která má být v insolvenčním řízení uplatněna přihláškou a pro kterou platí omezení uvedené v § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona.

21. V projednávané věci žalobci uplatnili pohledávky vůči žalovanému žalobou dne 15. 7. 2020, tedy poté, co nastaly (2. 7. 2020) účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek žalovaného (dlužníka), ba dokonce poté, co nastaly (3. 7. 2020, v 13.27 hodin) účinky zveřejnění rozhodnutí o úpadku žalovaného (dlužníka) v insolvenčním rejstříku a co rozhodnutí o úpadku žalovaného (dlužníka) nabylo právní moci (3. 7. 2020).

22. V situaci, kdy se žalobci domáhají po žalovaném náhrady nemajetkové újmy za neoprávněný zásah do jejich osobnostních práv za dobu předcházející dni rozhodnutí o úpadku žalovaného (dlužníka coby škůdce), respektive za dobu předcházející uplynutí propadné lhůty vymezené rozhodnutím o úpadku (výši pohledávek určili výpočtem ke dni podání žaloby, tedy k 15. 7. 2020, přičemž lhůta k přihlášení pohledávek uplynula 3. 9. 2020), a současně taková pohledávka není zahrnuta v taxativním výčtu pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, obsaženém v § 168 a § 169 insolvenčního zákona, jde o pohledávku, kterou měli uplatnit přihláškou pohledávky v insolvenčním řízení vedeném na majetek žalovaného (dlužníka). Pouze tehdy lze v průběhu insolvenčního řízení takovou pohledávku uspokojit (za předpokladu, že je následně zjištěna). Jestliže v době zahájení tohoto sporu trvaly účinky rozhodnutí o úpadku žalovaného, byl dán důvod pro zastavení řízení podle ustanovení § 141a insolvenčního zákona.

23. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalobců a/, c/ a d/ proti části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně v bodu I. výroku, zamítl jako nedůvodné (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).